

Nr 695

Av herrar Sterne och Larsson i Umeå, *angående de statliga exportkreditgarantierna.*

Exportkreditgarantier spelar stor roll i det internationella utbytet som skydd mot förluster i samband med export och lagerhållning utomlands. Garantierna har fått större betydelse på senare tid när det internationella utbytet ökat särskilt genom den skärpta kreditkonkurrensen. De har en särskild uppgift när det gäller att stimulera export till u-länder. Starka skäl kan anföras för att Sverige skall utvidga och förbättra sina exportkreditgarantier i syfte att ytterligare stimulera exporten, särskilt till u-länderna.

Ca 30 procent av den brittiska exporten är försedd med kreditgarantier. I Sverige är den försäkrade delen av exporten endast ca 4 procent. Skillnaden beror bl. a. på att en avsevärt mindre del av den svenska exporten är inriktad på u-länder. När vår u-landsexport ökar kommer kraven på garantiernas utformning att bli större. Samtidigt förefaller det klart att liberaliserade bestämmelser för garantigivning kan bli ett verksamt medel att främja exporten till dessa länder.

Kraven på att exporten skall öka snabbare än importen har aktualiserats genom underskottet i bytesbalansen och den fortgående försämringen av turistnettot. Förbättrade exportkreditgarantier är ett verksamt medel att stimulera exporten.

Olika garantiformer

Statliga exportkreditgarantier beviljas av exportkreditnämnden (EKN). De ges i olika former:

1) *Exportgarantier*: De är de vanligaste garantierna och avser förlusttäckning i samband med export. Täckningsprocenten har av riksdagen fastställts till högst 90 % av uppkommen förlust. Kungl. Maj:t har i sin tur förordnat att högre risktäckning än 85 % tills vidare inte får medges. Som allmän riktlinje gäller garantiprocentsatsen på 80—85 procent vid politiska risker och 70—75 procent vid kommersiella risker.

Vid export till statlig eller offentlig institution i utlandet göres ingen gränsdragning mellan kommersiella och politiska risker. Endast en enhetlig risk täckes, och täckningen är normalt 85 % av uppkommen förlust.

2) *Lagergarantier*. De beviljas som skydd mot förlust i samband med lagerhållning utomlands, om förlusten uppkommit genom krig, revolution, upplopp eller dyl. eller genom konfiskation, beslag etc. Täckningsprocenten är ca 60 % i normala fall.

3) *Finansieringsgarantier*. Detta är en ganska ovanlig form av garanti,

som avser betalningsskyldigheten som åligger ett företag i anledning av bankkredit. Täckningsprocenten för garantien är högst 75 % av den avsedda leveransens värde.

4) *Entreprenadgarantier*, som gäller vissa slag av tjänster.

5) *Långivargarantier*. Dessa beviljas till skillnad från de övriga garantierna inte företag utan banker eller andra kreditgivare för täckning av förlust på grund av lån som lämnas i samband med export.

6) *Särskilda u-garantier*. Det är en speciell form av garantier, som användes i utbytet med u-länderna. De har förmånligare kredittid — i genomsnitt ca 9 år mot maximalt 5 år för övriga garantier — och riskerna bedöms liberalare. U-garantier beviljas i samband med engagemang i projekt som ingår i u-ländernas utvecklingsprogram.

Garantierna avser som regel en bestämd affär men kan även gälla fortlöpande affärer med en eller flera köpare eller till ett eller flera länder. För dessa garantier, s. k. *ramgarantier*, fastställs ett för varje köpare eller land högsta på en gång utestående kreditbelopp. Ramgarantierna har sin fördel — förutom i den administrativa förenklingen — däri, att premierna kan sättas lägre på grund av den större riskspridningen. Trots detta har de inte nått någon större omfattning i garantigivningen. Endast ca 10 % av garantiutfästelserna under EKN:s verksamhetsår 1965/66 bestod av ramgarantikvoter.

Ramar m. m.

Enligt riksdagens nu gällande bemyndigande kan staten åta sig betalningsansvar för högst 3 000 milj. kr. i exportkreditgarantier, varav 800 milj. kr. är reserverade för u-garantier. Kungl. Maj:t har i sin tur fastställt ramar för EKN: sammanlagt högst 2 400 milj. kr., varav 500 milj. kr. i u-garantier.

Betalningsansvaret avser dels garantiutfästelser, dels garantiförbindelser. Inte alla anbud som försetts med utfästelser leder till affärer för vilka garantierna är bindande. Detta är särskilt påtagligt beträffande h-garantierna.

Statens totala engagemang vid utgången av EKN:s verksamhetsår 1965/66 var 1 718 milj. kr., varav 1 043 milj. kr. i garantiutfästelser och 675 milj. kr. i garantiförbindelser. Det totala engagemanget — som ju inte når upp till gränsen för den fastställda ramen — var mindre än under de två närmast föregående verksamhetsåren. Engagemanget var 1 728 milj. kr. den 30/6 1964 och 1 877 milj. kr. den 30/6 1965. En förskjutning mot ökad andel garantiförbindelser på bekostnad av garantiutfästelser har ägt rum under det senaste verksamhetsåret.

Engagemanget i fråga om u-garantier framgår av följande tabell.

U-garantier

	30.6.64	30.6.65	30.6.66
Garantiutfästelser	261	145	237
Garantiförbindelser	5	74	99
Totalt engagemang	266	219	336

Totalengagemanget i fråga om u-garantier har ökat snabbt. Det torde inte dröja länge förrän nuvarande ram överskrides.

Fonder och premier

De årliga överskotten från EKN:s verksamhet avsättes till olika fonder. Den största av fonderna, säkerhetsreservfonden, har under åren växt avsevärt, så att den nu omfattar 48,4 milj. kr. Totalt torde fonderna uppgå till ca 60 milj. kr. De årliga skaderegleringarna har varit av relativt liten omfattning. De har i regel hållit sig under 1 milj. kr. och uppgick till endast 574 000 kr. senaste verksamhetsår. Under EKN:s samtliga verksamhetsår 1933/34—1965/66 har förluster registrerats vid 6 avslut och vinster vid 27 avslut.

Premierna är fastställda i syfte att på längre sikt täcka garantigivningens administrationskostnader och skadereglering. EKN är i princip självbärande. Den statliga exportkreditgarantigivningen innehåller således — i överensstämmelse med internationell praxis — inga moment av exportsubventionering. För u-garantiernas del har dock stadgats, att förlusttäckning i särskilda fall skall kunna ske med medel som riksdagen anvisar.

I de enskilda fallen bestämmes premierna med hänsyn till riskerna, kredittidens längd, importlandets och köparens status m. m. Om det är fråga om en offentlig köpare varierar premien, som räknas på den garanterade delen av kreditbeloppet, mellan 0,2 och 1,6 %. Vad privat köpare beträffar är variationen 0,1—1,2 % för politiska risker och 0,6—1,8 % för kommersiella risker.

Förbättrad garantigivning

Läget på exportmarknaden kännetecknas bl. a. av en hårdnad konkurrens i fråga om långtgående krediterbjudanden. Kreditkonkurrensen gäller inte bara i förhållande till u-länder och öst-länder utan även i ökad utsträckning gentemot industriländer i väst. I flera med oss konkurrerande länder erbjudes exportörerna möjligheter till lån — även statliga — på mycket fördelaktiga villkor. Sverige har med nuvarande höga räntesatser svårt att konkurrera på detta område.

Samtidigt synes exportkreditgarantigivningen vara mer liberalt utformad i många av konkurrentländerna.

Möjligheterna att förbättra garantigivningen är begränsade genom att denna inte får innebära subventionering av exporten. Denna begränsning måste givetvis iakttagas. Det är dock angeläget att internationell praxis för garantigivningen studeras noga — i Bernunionen och annorstädes — och att Sverige inte i onödan binder sig vid en alltför snäv tolkning av vad som är exportsubvention. Särskilt gäller detta export som riktar sig till u-länderna. Om möjligheter öppnas på det internationella planet, bör Sverige verka för generösare regler för garantigivning gentemot u-länderna än hittills, även om de garantier som härigenom kan komma att skapas i viss mån skulle innebära subventionering av exporten.

I våra konkurrentländer har man infört möjligheter till garantiskydd som innebär högre täckning vid ev. förluster som kan uppkomma vid export. I länder som Danmark, Italien, Storbritannien, Västtyskland, Österrike, USA och Kanada tillämpas en högre risktäckningsprocent än i Sverige.

De växande säkerhetsfonderna hos EKN och de relativt obetydliga skaderegleringar som verkställs årligen lämnar utrymme för överväganden om sänkta premier. Visserligen har betalningsansvaret som staten iklätt sig ökat väsentligt på senare år, vilket givetvis medfört ökad risk för att fondmedel skall behöva ianspråktagas för skaderegleringar, men fonderna har blivit så pass stora att man likväl efter affärsmässiga överväganden borde kunna tänka sig sänkta premier. Det bör i sammanhanget observeras att en del av de medel som användes till skaderegleringar kompenseras av återbäringar. Under det senaste verksamhetsåret var återbäringarna t. o. m. större än skadeersättningarna.

Exportkreditnämnden har medgivit vissa förbättringar i fråga om garanti-procentsatsen och premiernas höjd fr. o. m. den 1 februari 1967. Man bör emellertid försöka nå ännu längre på den här inslagna vägen.

Garantitiden är f. n. högst 5 år vid vanliga garantier och något längre vid u-garantier. Det bör undersökas om möjligheter finns att öka garantitiden. Härvid bör givetvis det samarbete som sker i Bernunionen i dessa frågor beaktas.

Många länder, t. ex. Storbritannien och Schweiz, praktiserar i stor omfattning de s. k. ramgarantierna. Härigenom uppnås som tidigare nämnts en förenklad administration och sänkta premier. Hittillsvarande ramgarantier i Sverige har inte visat sig framgångsrika. Det borde därför övervägas att införa en förbättrad form för ramgarantigivning.

Slutligen bör ramen för statens totala betalningsansvar ökas för att i främsta rummet ge möjlighet till snabbare expansion av de redan nu kraftigt ökade u-garantierna.

Med hänvisning till det anförda hemställs,

att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om åtgärder för att förbättra exportkreditgivningen syftande till:

- a) sänkta premier,
- b) högre garantiprocentsats,
- c) möjligheter till lägre kredittider,
- d) förbättrad form för ramgarantier,
- e) att ramen för det totala betalningsansvaret för staten vid garantigivningen ökas i syfte att bl. a. möta den ökade efterfrågan på u-garantier.

Stockholm den 26 januari 1967

Gösta Sierne (fp)

Sigvard Larsson (fp)